

Fiskeriministeren (Risgaard Knudsen): Jeg kan kun gentage, hvad jeg allerede har sagt, at jeg mener, man bør afvente eventuel sagsbehandling i monopoltilsynet og se, hvad en sådan behandling fører med sig.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgstiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om husmoderafløsning.

(Lovforslaget (nr. 45) findes i tillæg A. sp. 1431 fremsættelsen i tidenden sp. 1057).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Viola Nørløv: Når forslag til lov om husmoderafløsning i dag er til behandling, er det, fordi der i loven af 1963 er en revisionsparagraf, der siger, at loven skal revideres i folketingsåret 1967-68. Det er en lov, der nyder almindelig anerkendelse i befolkningen, og tusinder af hjem er glade for den hjælp, loven giver mulighed for under sygdom, så jeg kunne nøjes med en kort anbefaling af ministerens forslag om at gøre loven permanent. Men ministeren foreslår også en nydannelse, som jeg mener vi må se på i et udvalg. Jeg forstår, at ministerens forslag er tænkt som en forbedring af loven.

I § 1, stk. 2, står, at ordningen kan omfatte udsendelse af børnemedhjælpere til at have opsyn med syge børn i hjemmet, og i § 3 står, at i tilfælde af et barns sygdom kræves lægerekvisition kun, såfremt bistand ydes ud over 4 dage.

I bemærkningerne til forslaget står bl. a.: „Formålet med hjælpen skal være, at hjemmene skal kunne få bistand straks, når behovet opstår, og kunne få hjælp, når egentlig husmoderafløsning ikke er påkrævet.“

Det får mig til at spørge ministeren: når børnemedhjælperen ikke er husmoderafløser, hvilken uddannelse skal hun da have, og er lønnen den samme som for husmoderafløser? I øvrigt praktiseres den gældende lov på den måde, at der ydes husmoderafløsning til hjem med syge børn. Det er altså ikke nogen nyhed, men det er muligt,

at det skal ind i loven. Det sker jo undertiden, at det praktiske liv danner et fornuftigt mønster, som siden lovfæstes, men jeg føler mig ikke overbevist om, at man behøver en ny benævnelse for et arbejde, der vitterlig finder sted i dag.

Med hensyn til uddannelse vil jeg mene, at tiden nu er inde til at gøre den obligatorisk.

Så er der spørgsmålet om hjemmehjælp. I fremsættelsen siger ministeren, at bestemmelsen om, at hjemmehjælpen kan deltage i kursus for husmoderafløserne, er taget ud af loven, fordi det hører hjemme i omsorgsloven. Hvad vil det betyde reelt? Skal undervisningen ikke mere finde sted i fællesskab, som det sker for tiden, eller skal der fremover være kursus for husmoderafløserne, kursus for hjemmehjælperne og eventuelt også kursus for børnemedhjælperne? Det er noget af det, vi må drøfte i det kommende udvalg, men jeg kan på min gruppes vegne anbefale lovforslaget til velvillig behandling.

Eva Réo: Da man sidst ændrede i loven om husmoderafløserne — det var i 1963 — vedtog man, at alle kommuner inden for de kommende 5 år med 1. april 1968 som sidste frist skulle have en husmoderafløsningsordning. Det blev samtidig besluttet, at loven skulle tages op til revision i folketingsåret 1967-68.

Den sidste bestemmelse opfyldes nu med det lovforslag, som ministeren for familiens anliggender har fremsat. Den første bestemmelse: at det påhviler enhver kommunalbestyrelse at iværksætte en husmoderafløsningsordning, kniber det åbenbart mere med at fastholde eller gennemføre. Ganske vist er husmoderafløsningsordningen gennemført i størstedelen af kommunerne, men ikke overalt, selv om der har været åbnet mulighed for, at flere kommuner i fællesskab kunne etablere en husmoderafløsningsordning.

Nu foreligger det nye forslag, der rummer to nye tanker: at kommunerne får mulighed for at anvende husmoderafløserne som børnemedhjælperne alene, og at en husmoderafløser kan udsendes, som det hedder, som børnemedhjælper uden forudgående rekvisition fra en læge, når der i højst 4 dage skal føres opsyn med et sygt barn. Husmoderafløseren skal altså alene være opsyn for

[Eva Réa.]

barnet. Denne hjælp tænkes her ydet til de hjem, hvor begge forældre arbejder ude, eller hvor der er en enlig forsøger.

Jeg tror, det er rigtigt set, at der bør kunne ydes hjælp også i de tilfælde, hvor en egentlig husmoderafløser ikke er påkrævet, og at der hurtigere, end det måske ellers er tilfældet, skal kunne ydes bistand, når der er brug for det. Det er nu engang svært at vide. Et barn, der ikke er sygt om aftenen, kan få høj feber næste morgen. Alle, der har kendskab til børn, ved, at det kan ske. Om så netop 4 dages fritagelsen for lægerekvitation og om forslaget om børnemedhjælper er den rigtige løsning eller har fået den rette udformning, er måske mere tvivlsomt. Det forekommer mig, at de krav, der må stilles til en børnemedhjælper, trænger til en nærmere definition, bl. a. også fordi undervisningen af husmoderafløserne ikke er obligatorisk. Måske burde husmoderafløseruddannelsen kunne koordineres med uddannelsen af børnemedhjælperne og hjemmemedhjælperne.

Men det forekommer mig, at det nye lovforslag i sin tendens på nogle områder er svagere end den nugældende lov. Hvor det tidligere som nævnt påhvilede enhver kommunalbestyrelse at iværksætte en husmoderafløsningsordning, skal der nu ifølge lovforslaget drages omsorg for, at der findes en husmoderafløsningsordning i kommunerne. Så tilføjes det ganske vist, at ordningen skal omfatte udsendelse af husmoderafløserne, men hvad nu, hvis omsorgen for, at der findes en husmoderafløsningsordning, ikke er resulteret i gennemførelsen af den?

Den nugældende lov siger endvidere, at flere kommuner i fællesskab kan iværksætte en husmoderafløsningsordning; denne bestemmelse findes ikke i den foreslåede lov, kun i bemærkningerne til den. Men der ligger selvsagt noget positivt i tanken om, at en husmoderafløser skulle kunne træde hjælpende til uden forudgående lægerekvitation, hvor der skal føres opsyn alene med et barn, der er blevet sygt.

I princippet kan jeg på venstres vegne tilslutte mig denne tanke, men vil samtidig nævne, at ikke alene den enlige moder, den enlige forsøger eller familier, hvor begge forældre arbejder ude, har brug for denne

bistand; der kan også opstå situationer, hvor den medhjælpende hustru har brug for samme hjælp. Måske var det også en tanke, at lægerekvitation kan udstedes bagefter, fordi man vel næppe helt kan se bort fra, at en fritagelse for lægerekvitation kan friste over evne. På den anden side tror jeg, at bestemmelsen vil få så stor betydning, at man bør løbe denne risiko; men det kan vi jo drøfte nærmere under udvalgsarbejdet.

Lovforslaget vil jo også kunne medvirke til at nedsætte antallet af sygedage hos mange kvindelige arbejdere, der er eneforsørgere eller medforsørgere, eller, hvis det ikke fører til nedsættelse i antallet af sygedage, kunne afkræfte påstanden om, at mange kvinder forsømmer deres arbejde på grund af børnenes sygdom.

Under udvalgsarbejdet vil man eventuelt også kunne drøfte, i hvor lang tid en husmoderafløser skal kunne hjælpe i et og samme hjem. Hidtil har 14 dage været normen, og man har kun i undtagelsestilfælde kunnet strække sig ud over dette tidsrum. Nu foreslås det, at husmoderafløseren normalt skal træde til i 14 dage, men at afløsningsordningen, når der skønnes behov derfor, skal vare længere. Jeg tror, at også denne ændring er rigtig, ikke mindst når man tager mangelen på hospitalspladser, plejehjemspladser o. lign. i betragtning. Man har vist også efterhånden administreret den nuværende bestemmelse mere lempeligt, bl. a. fordi hospitalerne jo sender deres patienter hjem, så hurtigt det kan lade sig gøre, af mangel på plads. Jeg skal derfor på venstres vegne tilsige en velvillig udvalgsbehandling.

Clara Munck: Det er helt velgørende, at familieministeren fremsætter et lovforslag, der virkelig er praktisk og god familiepolitik. I den tid, vi har haft husmoderafløsningsordninger, har vi jo konstateret, at her er der virkelig rakt en hjælpende hånd til familierne, til hjemmet, sådan at det kan opretholde sine funktioner, og det siger vi i vor gruppe tak for. Vi har undertiden lidt svært ved at forstå familieministeriet, og derfor er vi altså glade for, at der her er noget, vi virkelig kalder familiepolitik.

Jeg har ligesom de to foregående ordførere

[Clara Munck.]

nogle spørgsmålstejn bogstavelig talt at sætte ved problemer, der allerede er rejst. Ministeren fastslår nu, at vi skal have husmoderafløsning fra 1. april 1968, og det har vi også været enige om tidligere, og så udvider ministeren det med, at ordningen også kan omfatte udsendelse af børnemedhjælpere.

Det er rigtigt, som det allerede er sagt, at vi også i dag sender husmoderafløserne til hjemmet, hvis der er et sygt barn, men vi har ikke haft nogen rigtig lovhjemmel. Derfor synes jeg, det er rigtigt, at bestemmelsen er medtaget, men jeg forstår ikke udtrykket „børnemedhjælpere til at have opsyn“. Det, der sker i dag, er selvfølgelig, at vi bruger husmoderafløserne, og hvis en husmoderafløser har haft en hård vagt — og der er husmoderafløsning, der er meget belastende — prøver man, hvis man ved, at hun også har børneopsyn, at lette arbejdet lidt for den pågældende, men det er jo ikke sådan, at en husmoderafløser sidder og ikke foretager sig noget som helst andet, medmindre barnet virkelig kræver, at én sidder ved siden af sengen, og derfor kan det misforstås.

Jeg vil altså gerne sætte spørgsmålstejn ved, om vi overhovedet mener at kunne gå med til, at vi indfører udtrykket „børnemedhjælpere“, som vi altså ikke ved noget om, og henstille, at vi i stedet for kun skriver, at man også kan udsende husmoderafløser til at have opsyn med børn. Vi må altså drøfte fortolkningen, for hvis hensynet til barnet ikke kræver, at en beskæftiget sidder nøjagtig ved siden af sengen, er det klart, at man er interesseret i, at der udføres et stykke husligt arbejde. Det er jo egentlig det, vi har denne lovgivning for.

Med hensyn til dette, der også er rejst, om, at der ikke skal kræves lægerekvisition, når barnet bliver sygt, har vi det jo også i dag sådan, at man kan ringe efter husmoderafløser f. eks. ved 7-tiden — lægen kan man ikke træffe før efter 8 — og så kan man altså sende rekvisitionen efter at husmoderafløseren er tiltrådt. Nu går vi så langt, at vi siger, at det behøves overhovedet ikke, hvis barnets sygdom ikke strækker sig ud over 4 dage, og dér vil jeg egentlig

gerne spørge: hvem tør lade husmoderafløseren eller den nye børnemedhjælper have ansvaret for at afgøre, at barnet ikke burde have læge?

Det er klart, at hjemmet har et ansvar, og i dag ved man altså, at man skal komme med en rekvisition, men hvis hjemmet er af den type, der siger: men det er nok ikke nødvendigt, når vi har en husmoderafløser, og hvis barnet er sygt på en helt anden måde, end hjemmet eller moderen selv har forudsat, tør man så lade en husmoderafløser sidde med det ansvar? I større områder har vi jo normalt en uddannet sygeplejerske, der har opsyn med disse ordningers effektivitet, dér vil det nok kunne klares, men jeg tror altså, det er en ting, vi i hvert fald må tage med op, når vi alligevel har sat spørgsmålstejn ved dette, om vi helt kan undvære rekvisitionen.

Ministeren har foreslået nogle forenklinger i administrationen, som vi synes er udmærkede. Jeg har forstået, at når ministeren ønsker, at bestemmelsen om, at hjemmehjælpere kan gå på uddannelseskursus, skal ind i omsorgsloven, skulle deri ikke ligge, at de ikke skal kunne komme på kursus, men at vi altså bruger omsorgsloven; der kan vel også her ligge et refusions-spørgsmål, så det er vi meget villige til at drøfte.

Lovforslagets § 7 siger, at staten afholder udgifterne ved kursus. Det er, som vi kender det, men så siges det i stk. 2 i samme paragraf, at under uddannelsen har personalet ret til godtgørelse for mistede indtægter. I ministerens bemærkninger til lovforslaget står der, at denne bestemmelse ikke afviger fra de nugældende regler; forslaget svarer til de gældende regler. Det er jo ikke rigtigt, for i dag er det sådan, at kommunen kan yde støtte til husmoderafløseres og hjemmehjælperes gennemgang af kursus med et beløb på 80 pct. af det, de kunne have tjent, hvis de havde været beskæftiget i normal udstrækning. Nu siger ministeren altså med denne lidt forkerte motivering, at vi skal udbetale løn under uddannelsen. Det kan godt være, det vil være rigtigt, men jeg nævner det altså, fordi jeg synes, det er lidt kedeligt, når der i bemærkningerne står, at det blot er at videreføre, hvad vi har, og det så faktisk drejer sig

[Clara Munck.]

om at pålægge kommunerne noget, de ikke har været forpligtet til før, selv om man vel nok har brugt det.

Jeg er som sagt på min gruppes vegne glad for, at vi endelig behandler et spørgsmål om familiepolitik. Vi er meget velvillige, og vi mener, vi ved en hurtig udvalgsbehandling kan få den rigtige lov.

Hanne Reintoft: SF må på sin vis hilse forslaget til ændringer i lov om husmoderafløsning med glæde, da vi selv i sidste folketingssamling under behandlingen af lov om børnetilskud foreslog, at der skulle indføres en ordning, der kunne skaffe pasning til et sygt barn, når moderen måtte på arbejde, ligesom det er vort synspunkt, at man må sørge for, at moderen får fuld dækning for tabt arbejdsfortjeneste, når hun må blive hjemme hos et sygt barn, enten fordi en sådan husmoderafløsning ikke kan skaffes, eller fordi barnet er så sygt, at moderen ikke bør gå fra det.

Selvfølgerig kan vi derfor i dag støtte dette forslag til ændring i lov om husmoderafløsning, således at der kan tilkaldes husmoderafløser straks uden lægerequisition de 4 første dage af barnets sygdom. Men det skal dog tilføjes, at vi hellere havde set vort forslag om særlige husmoderafløserer knyttet til børnehaverne og vuggestuerne, således at disse ansatte til daglig gik til hånd i børnehaven og derefter rykkede ud, når et barn meldtes syg, under institutionslederens ansvar og opsyn. Børnene ville så kende de pågældende husmoderafløserer fra børnehaverne og være mere trygge ved dem end ved en fremmed husmoderafløser, noget, et sygt barn i meget høj grad har behov for. Den fulde lønkompenstation til den mor eller far, der må blive hjemme, må henføres til anden lovgivning, og vi får jo næppe denigestilling indført, at faderen også kan blive hjemme, før vi har fået ligelønnen indført.

Må jeg i denne forbindelse nævne, at jeg mener, at taksterne for betaling af husmoderafløsning må laves om. Allerede ved en statskat på 2.688 kr. skal der betales fuld takst for en husmoderafløser, ca. 5 kr. 28 øre i timen. Hvis begge ægtefæller arbejder ude, har selv lavtlønnede en skattepligtig indtægt af denne størrelse, og også bedre

gagerede mennesker har svært ved til ekstra husholdningsudgifter at betale omkring 200 kr. om ugen. Hvis en kvinde, der får lønarbejderdagpenge, bliver syg og må have husmoderafløser, så vil betalingen for denne husmoderafløser faktisk andrage nøjagtig det samme som sygedagpengene, sådan at man må sige, at hun mister erstatningen for sin arbejdsindtægt. Det ligger helt klart i det daglige arbejde, f. eks. på et hospital, at mange kvinder, der sendes hjem efter sygdom, siger nej tak til den af lægen som nødvendig rekvirerede og anbefalede husmoderafløser af økonomiske grunde, og det kan ingen være interesseret i.

Selvfølgerig har kommunerne mulighed for at betale husmoderafløsningen, men forudsætningen er, at der foreligger trang, hvilket man næppe kan påberåbe sig i de mange tilfælde, hvor et par hundrede kroner om ugen simpelt hen bare er for stor en belastning for et snævert middelstandsbudget. Jeg håber meget, at man også i udvalgsarbejdet vil overveje denne side af sagen, og skal i øvrigt tilsige SFs velvillige behandling af lovforslaget.

Rigmor Christensen: Det radikale venstre ser med stor velvilje på husmoderafløsning. Det er en god hjælpeforanstaltning og har også virket tilfredsstillende i de kommuner, hvor man har kunnet gennemføre ordningen. Den er en del af det tryghedsnet, som et samfund kræver, et tryghedsnet, som i øvrigt godt på flere felter kunne tåle en udbygning. I øvrigt ser mit parti gerne, at man koordinerede disse tryghedsbestemmelser, i stedet for at man som nu får så og så mange særskilte love.

Til det foreliggende lovforslag skal jeg gøre følgende bemærkninger:

I lovens § 3 gives der mulighed for husmoderafløsning uden lægerequisition for indtil 4 dage, såfremt det drejer sig om et sygt barn. Jeg finder, det er en særdeles gavnlige hjælp, der her tilbydes. Man kan jo forestille sig den situation, at en udearbejdende moder, der er på dagløn, bliver kaldt til vuggestue eller børnehave for at hente barnet, der er blevet syg. Det kan mange gange være vanskeligt at få fat på lægen den samme dag, og næste morgen, hvor hun muligt skal møde 6, 7 eller 8, kan hun først træffe lægen i hans telefontid

[Rigmor Christensen.]

mellem 8 og 9. Herved mister hun en dagløn. Samtidig skal man gøre sig klart, at heller ikke beskæftigelsen kan være tjent med sådanne forsømmelser. Endvidere vil der vel også være adskillige tilfælde, hvor det ikke er nødvendigt for lægen at se barnet. Det kan jo være en mindre temperaturforhøjelse i forbindelse med lidt forkølelse, og når man ved, hvor overbelastet læger er i dag, og hvor svært det mange gange er at kontakte dem, vil ordningen også aflaste disse.

Det siger sig selv, at de husmoderafløserne, der bliver sendt ud i disse hverv, må være særdeles påpasselige dels med at observere barnet godt og eventuelt tilkalde læge, dels med at konstatere, at hjælpen er velbegrundet og ikke bliver misbrugt til skade for andre, der måske derved unddrages en påkrævet hjælp.

Over for børnemedhjælperne, som omtales i lovens § 1, stk. 2, og som man tænker sig skal have opsyn med syge børn, stiller vi os mere betænkelige. Det er et såre stort ansvar at passe andre folks syge børn. Det måtte vel i bekræftende fald være medhjælperne, som i længere tid havde arbejdet inden for området, og som man kendte godt, og som eventuelt havde visse forudsætninger for børnepasning. Om dette kan gennemføres, ved jeg ikke, men forholdet er jo det, at i mange — særlig de store — kommuner arbejdes der i stort omfang med løs hjælp til husmoderafløsning, idet størrelsen af fast ansat hjælp begrænses af det skiftende behov; bl. a. er efterspørgslen jo langt større om vinteren end om sommeren.

Det kan således måske blive ret så vanskeligt at skaffe den helt betryggende hjælp i disse tilfælde, men jeg håber, at vi får lejlighed til en nærmere drøftelse også af dette problem i udvalget.

Inger-Lise Bech Hansen: Som de øvrige ordførere før mig har sagt, indfries med dette lovforslag § 8, stk. 4, i loven om husmoderafløsning. Forslaget er da også først og fremmest en revision af lovens formulering.

Ministeren for familiens anliggender udtaler i sin skriftlige fremsættelse, at loven stort set har virket tilfredsstillende, dog med nogle undtagelser. Nogle kommuner lønner for lavt. Var det ikke værd under udvalgsarbejdet at tage dette op til overvejelse?

Man kunne jo fra ministerens side fastsætte en løn, som var rimelig, og ikke lade kommunerne skalte og valte med den, som de vil. Så var der faste regler i alle kommuner, og når så staten refunderede hele beløbet, ville vi være helt ude over vanskelighederne med at få nok mandskab til husmoderafløsningen. En ordentlig aflønning skal nok lokke kvinderne ud af busken. Hvem er interesseret i et opslidende arbejde for en minimal løn? Som oftest har nemlig moderen været syg et stykke tid, før husmoderhjælpen kan komme, der er jo for få ansatte, så hjemmet er noget forfaldent, megen rengøring, vask af tøj etc. skal nok kræve et ordentligt stykke arbejde af afløseren.

Ligeledes ville det være praktisk, at husmoderafløseruddannelsen blev gjort obligatorisk, men jeg kan forstå, at tiden endnu ikke er moden dertil. Dog, jo før man tager fat på det, des bedre. Der er jo dog kvinder med mange forskellige forudsætninger, der møder op som husmoderafløserne, og det ville i høj grad være godt for såvel patienten som afløseren, at denne sidste havde noget fast at gå ud fra. Må jeg spørge ministeren, hvorfor tiden endnu ikke er moden til at stille krav om en obligatorisk uddannelse. Er det, fordi man simpelt hen ikke har noget fastlagt kriterium at gå efter, eller kan man ikke overse udgifterne ved ordningen?

Med hensyn til § 7, stk. 2, vil jeg spørge: hvorfor har husmoderhjælpen under uddannelsen kun ret til 80 pct. af den løn, hun kunne have opnået, hvis hun havde været beskæftiget i samme omfang som hidtil? Jeg finder, dette er en vilkårlig ordning. Det er jo meget forskelligt, hvad man som husmoderafløser har haft for arbejde. Er det under en influenzaepidemi, så er der meget arbejde; er det midt om sommeren med lidt sygdom, er der kun lidt arbejde til hende. Eller bliver det regnet ud som et gennemsnit af gode og dårlige arbejdsperioder? I øvrigt mener jeg, at der vel også burde være overtidsbetaling, når arbejdstiden går ud over almindelige arbejders fastsatte ugetimetal.

Med hensyn til varigheden af hjælpen vil måske nok i de fleste tilfælde 14 dage være nok; men er en husmoder syg, bør hun vel nok have hjælp noget længere. Hvem afgør, om hun får det, lægen, jordermoderen eller kommunkontoret? Og kan

[Inger-Lise Bech Hansen.]

så den ene periode gå lige over i den anden periode uden ophold imellem? Går husmoderen og skranter, er hun dårligt hjulpet ved at skulle vente 4-8 dage på at få hjælp igen. Endvidere: får hun så den samme hjælp eller en anden? For børnenes skyld vil det være bedst med den samme; de små har ikke altid let ved at tilpasse sig nye mennesker.

Løvforslaget indfører et nyt begreb, børnemedhjælpere; det lyder meget besnærende og kan også siges at være det. Det er jo godt, at moderen eller faderen ikke skal blive hjemme fra deres arbejde for at passe de syge børn. Er 4 dage ikke for lidt? Hvem kan klare sig over en generalforkølelse på 4 dage? Vil det ikke medføre, at lægerne alligevel bliver overbebyrdet med arbejde, eller at børnene kommer for tidligt i vuggestuer og børnehaver? Og hvordan bærer man sig ad med at få en børnemedhjælper? Ringer man bare til kommunekontoret og siger: jeg skal bruge en børnemedhjælper?

Der er nok for udvalget at overveje, ja, at tygge grundigt på, for forslaget indeholder forskellige uklarheder. Tænker man sig, at de nuværende husmoderafløserne skal have dette nye arbejdsfelt ind under sig, og hvor stor en udvidelse af staben vil det medføre? Af bemærkningerne synes det at fremgå, at det skal falde ind under husmoderafløserens område. Eller tænker man sig en særlig stab af børnemedhjælpere?

Indførelse af børnemedhjælpere er ikke obligatorisk for kommunen, fremgår det af § 1, men hvis disse børnemedhjælpere indføres, synes de med hensyn til indkaldelse at have en særlig fortrinnsstilling for husmoderafløserne, idet der jo ikke kræves rekvisition, jfr. § 3, stk. 1, 2. punktum. Hvad er overhovedet kriteriet for ydelsen af denne arbejdskraft så kostbare hjælp, når der ikke kræves rekvisition? Og har man i øvrigt overvejet, at behovet for børnemedhjælpere vil blive overordentlig stærkt svingende? En meget stor del af børns sygedage falder inden for epidemiperioder, hvor alle børn er syge på én gang. Hvis ikke der da findes en reservestab af børnemedhjælpere, går systemet i stykker, netop når der er brug for det, og hvis børnemedhjælperne er de samme eller delvis de samme personer som husmoderafløserne, sprænges både børnemedhjælper-

systemet og husmoderafløsningen under en skoldkoppe- eller mæslingeepidemi.

Jeg synes, at tanken om børnemedhjælper er overordentlig sympatisk. Tænk, hvilke bekymringer en far og mor skånes for, når de ved deres syge barn i gode hænder. Men ordningen byder rigtignok på meget store organisatoriske problemer, som ikke synes at være tilstrækkeligt overvejet i forslaget. Så jeg gentager: der er nok for udvalget at tygge grundigt på.

Til sidst vil jeg bede ministeren nøje overveje, om familien, der i indtægt ligger lige over sygekassegrænsen, ikke betaler for meget for denne hjælp. De betaler jo deres skat efter indkomsten; hvorfor skal de så også betale en væsentlig højere afgift for husmoderhjælpen? Det skulle jo ikke gerne være sådan, at disse familier ikke har råd til en børnemedhjælper til deres syge børn.

Ministeren for familiens anliggender (Camma Larsen-Ledet): Jeg vil gerne takke samtlige ordførere for den positive modtagelse af selve lovforslaget.

Fru Viola Nørlev startede med at spørge, hvad man forstod ved en børnemedhjælper. Hun ville også gerne vide noget om, hvordan man skulle aflønne en sådan, og omtrent de samme spørgsmål er stillet af de andre ordførere. Jeg må straks bekende, at ved en børnemedhjælper forstår man i hvert fald her i første omgang det samme som en husmoderafløser. Jeg havde i og for sig håbet, at man kunne have fået en ordning noget lignende den, som fru Hanne Reintoft omtalte, ind i husmoderafløserordningen, men måtte opgive det igen, fordi vi jo i dag mangler så overordentlig mange netop pædagoger og barneplejersker i selve institutionsarbejdet; jeg fandt derfor ikke, at tiden var inde dertil. Når jeg alligevel fastholdt ordet børnemedhjælper, er det, fordi vi nu kommer til at operere med for det første børnemedhjælperne, for det andet husmoderafløserne og for det tredje hjemmehjælperne, og det kunne jo være, at man skulle spalte uddannelsen op, således at nogle medhjælpere blev børnemedhjælpere og husmoderafløserne og andre blev husmoderafløserne og hjemmehjælperne. Det er bl. a. det, der er årsag til, at jeg har delt det op i disse to grupper.

Jeg forstod på fru Viola Nørlev, at hun

[Ministeren for familiens anliggender.]

ikke var overbevist om, at det var rigtigt med en ny benævnelse; men det er jo den slags, man kan tage med i overvejelserne, når forslaget kommer i udvalg. Fru Viola Nørlov har jeg svaret på spørgsmålet om, om husmoderafløsere og hjemmehjælpere i fremtiden ligesom nu skal undervises sammen — nu gælder det altså også børnemedhjælpere, og de skal altså alle stadig væk gå på samme kursus.

Venstres ordfører, fru Eva Rée, spørger, om 4 dages reglen er den rigtige, spørger også om kravene til medhjælpernes uddannelse og stiller i øvrigt et par spørgsmål til; det kræver alt sammen et svar, men en del af svarene kan vel henlægges til udvalgsarbejdet, hvorunder vi måske kan få kortlagt spørgsmålene grundigere end her i første omgang. Det er den almindelige opfattelse, at 4 dages reglen vil dække behovet i de allerfleste tilfælde, for der er jo ikke ret mange børn, der er forkelede i mere end maksimalt disse 4 dage. Det er for at hjælpe så mange som muligt, at man foreslår denne regel, men om det er det rigtige, skal jeg ikke her afgøre; det er noget, jeg synes man kan beskæftige sig med i udvalget.

Der er spurgt, om ikke man kunne vente med lægerekvisitionen til bagefter. Jeg ved godt, at der findes en del kommuner, hvor man ikke kræver rekvisition, før man etablerer en hjælp; men der findes andre kommuner, der er meget ivrige for at få en sådan rekvisition, før de overhovedet giver sig til at sende en husmoderafløser eller en hjemmehjælper, og netop fordi loven administreres så forskelligt, mener jeg, at vi må skelne mellem disse to kategorier, en, hvor hjælp kan fås uden rekvisition, en anden, hvor der kræves rekvisition. Når jeg er gået så stærkt ind for den første kategori, skyldes det det hensyn, som fru Rigmor Christensen var inde på, at det er vigtigt, at kvinderne eller den enlige forsøger kan passe sit arbejde og have sin indtjening i modsætning til nu, hvor mange simpelt hen går glip af en arbejdsindtægt, fordi der ikke hurtigt nok har kunnet skaffes en hjælp.

Fru Clara Munck stiller mig det samvittighedsspørgsmål: hvem tør tage ansvaret for, om en læge skal tilkaldes? Hvem

tør tage ansvaret for, om det sker eller ikke sker — og navnlig det sidste? Jeg vil næsten tro, at når der er tale om børnemedhjælpere, vil de fleste kvinder ligesom fornemme, om det er forsvarligt eller uforsvarligt ikke at sørge for at få en læge tilkaldt. Men måske skulle vi indsætte en passus om, at hvis børnemedhjælperen er i tvivl, må hun henvende sig til en læge.

I § 7, stk. 2, står der, at personalet har ret til godtgørelse for de med en uddannelse forbundne udgifter, og reglen er, at der ydes op til 80 pct. af det beløb, som kvinden ville have kunnet indtjene, hvis hun havde været i arbejde. Her tror jeg vi er nået frem til noget betydningsfuldt. Når en husmoderafløser har gennemgået det halve års prøvetid, som hun skal have ifølge loven, må hun også, når hun nu vil dygtiggøre sig, have mulighed for at få de 80 pct.s dækning, som de fleste kommuner lykkeligvis også yder husmoderafløsere, der ønsker at komme på skole.

Fru Hanne Reintoft anbefaler lovforslaget; jeg kunne have lyst til at spørge: er det på gruppens vegne? Jeg forstod på fru Hanne Reintoft, at hun på egne vegne anbefalede forslaget.

Fru Hanne Reintoft ønskede taksterne for betalingen lavet om, og den samme tanke har jeg selv beskæftiget mig med; men der står jo i loven og i cirkulæret, at satserne, der afhænger af statsskatten, kun er vejledende, så en kommune kan i og for sig ud fra disse vejledende satser i nogen grad selv bestemme, om den vil gå op eller ned; men det er muligt, at man i udvalget skal overveje, om man skal forlade disse regler og lave nogle helt andre. Jeg vil være meget modtagelig for en diskussion derom.

Fru Hanne Reintoft kunne nok have ønsket, at vi havde fået en børnemedhjælperordning, som gik ud på, at man hentede disse børnemedhjælpere fra børnehavepersonalet. Ideen er i og for sig den samme, som jeg har arbejdet med, men jeg tør ikke tappe daginstitutionerne for personale hertil på nuværende tidspunkt.

Fru Rigmor Christensen mente, det var vigtigt, at disse børnemedhjælpere virkelig havde evne til at observere barnet godt. Jeg ville også gerne slå et slag for, at vi får børnemedhjælpere, som igennem deres

[Ministeren for familiens anliggender.]

uddannelse — og jeg mener stadig væk, de skal være husmoderafløsere — får den ekstra undervisning, som man har behov for, når man skal passe børn. Det er nemlig, som fru Rigmor Christensen meget rigtigt siger, et stort ansvar at påtage sig at passe andres børn.

Fru Inger-Lise Bech Hansen beskæftigede sig med lønnen, som blev betegnet som værende for lav, ligesom fru Inger-Lise Bech Hansen omtalte refusionsformen. Angående lønnen vil jeg gerne sige, at den fastsættes jo af kommunerne. Staten lægger loft over, hvor meget der kan refunderes kommunerne, nemlig $\frac{7}{10}$ af udgifterne til lønninger, men det er kommunerne selv, der fastlægger lønnens størrelse. Der er ikke spor i vejen for, at kommunerne kan gå ud over det beløb, som er fastsat i cirkulæret, de kan bare kun få refunderet $\frac{7}{10}$ af udgifterne på grundlag af cirkulærets beløb. Men jeg har selv været betænkelig ved at køre videre med den forholdsvis ringe betaling — som også jeg synes det er — der figurerer i cirkulæret. Derfor har jeg allerede for nogen tid siden ansøgt finansministeriet om at få ændret reglen, således at man refunderede $\frac{7}{10}$ af de lønninger, som kommunen nåede frem til ved overenskomst, og så er jeg jo langt henne i nærheden af det, liberalt centrums ordfører har ønsket. Nu forstod jeg, at fru Inger-Lise Bech Hansen ønskede, at staten refunderede hele beløbet. Det, jeg har ansøgt om, er altså at få $\frac{7}{10}$ refunderet, men også dette mener jeg vi må kunne drøfte under udvalgsarbejdet.

Som der står i min fremsættelsestale, har jeg fået at vide, at tiden endnu ikke er moden til at indføre en obligatorisk uddannelse af vore husmoderafløsere, hjemmehjælpere og nu også børnemedhjælpere. Fra kommunernes side mener man ikke, at man er så vidt, at man kan kræve en uddannelse. Men vi har jo tidligere set, at man igennem et udvalgsarbejde kan nå

betydeligt længere, end ministeren har foreslået; da loven sidst var til revision, skete der jo det for mig at se lykkelige, at udvalget nåede frem til at foreslå ministeren, at det i loven blev fastsat, at alle kommuner senest den 1. april 1968 skal have indført en husmoderafløsningsordning. Det kunne jo være; at vi også her skulle overveje, om vi kunne gennemføre en ordning med en obligatorisk uddannelse; så tror jeg nemlig, at hele ordningen ville blive løftet op på et helt andet niveau end det, vi kender i dag.

Antallet af husmoderafløsere er opgjort til 3.400, men kun cirka en tredjedel af dem er uddannede. På grund af den tilgang og afgang, der er, kender vi ikke tallet helt nøjagtigt; men vi må altså gå ud fra, at cirka en tredjedel har en uddannelse, og at cirka to tredjedele ingen uddannelse har. Det kan jo nok undre én, men man forstår det bedre, når man ved, at ansættelsesvilkårene i mange kommuner er så dårlige, at det ikke er et reelt fag. Der står ganske vist i cirkulæret, at man bør sørge for at knytte en fast kreds af husmoderafløsere til arbejdet, og man henstiller også, at der ydes en garanti for en mindsteløn svarende til 40 timer ugentlig for heltidsbeskæftigede og 20 timer for deltidsansatte. En ordning efter sådanne retningslinjer kræver ikke forudgående godkendelse af ministeriet — derimod er det en forudsætning, hvis man vil gå ind for andre afløsningsordninger, at man forinden får disse regler godkendt i ministeriet — men det er en forudsætning, at det pågældende timeantal står i et rimeligt forhold til det antal timer, man må regne med en husmoderafløser bliver beskæftiget. Men det skulle glæde mig meget, hvis man igennem et udvalgsarbejde kunne nå frem til enighed om eller i hvert fald et stort flertal for, at tiden alligevel er inde til en obligatorisk uddannelse.

Der blev stillet mig det spørgsmål, om et hjem, hvor man skal have hjælp i to

[Ministeren for familiens anliggender.]

næsten kontinuerlige perioder, vil få den samme hjælp, den samme husmoderafløser, begge gange. Det kan vel næppe fastsættes i loven. Som ordningen fungerer for øjeblikket, har man lov at skifte hjælpen ud. Jeg ved godt, at der er hjem, der helst så — og det tror jeg også man skal tilstræbe — at det blev den samme hjælp begge gange, men jeg ved fra administrationen — jeg har selv siddet som tilsynsførende for husmoderafløsningen — at der kan være tilfælde, hvor en husmoderafløser efter forløbet af 14 dage simpelt hen fordi arbejdet har været hende for stort, ønsker at trække sig ud af en pleje, så der kommer en anden i stedet, og så er det ikke særlig godt, at man har låst sig fast.

Hvis der er tale om en børnemedhjælper, hvordan får man så hende, bliver der spurgt. Efter samme regler som en husmoderafløser: man ringer til kommunen, hvorfra ordningen administreres. Jeg ved godt, at hvis man skal have en husmoderafløser, så har kommunen undertiden den regel, at der skal foreligge en rekvisition forinden. Men nu står der her bag i salen en borgmester, som har den regel, at ligegyldigt hvad tid på døgnet det er, kan man tage sin telefon og meddele, at man har behov for en hjælp, og næste dags morgen ved den tid, man har ønsket det, er en sådan ved døren. Her skal man altså bare tage telefonen, behøver ikke engang at tale med nogen, men kan bare tale ind på et bånd en besked om, at man har behov for en hjælp, og så er den der — vel at mærke hvis man i kommunen har nogen til rådighed, for selvfølgelig kan der f. eks. forekomme epidemier, hvor man har alt personel så stærkt engageret, at nogle ikke kan få hjælp. At dække ind for epidemier tror jeg ikke er muligt.

Til slut vil jeg sige, at man bør overveje, om man ikke burde sprænge sygekassegrænsen, når det gælder betalingen for denne ordning. Om det vil jeg sige: prøv også at tage det med i et udvalgsarbejde.

Jeg tror at kunne sige, at med den positive modtagelse, dette forslag har fået, skulle det kunne få en forholdsvis let gang igennem tinget, og jeg siger tak for modtagelsen.

Formanden: Jeg gør til orientering opmærksom på vor forretningsordens § 11, hvori der står:

„Ved 1. behandling... drøftes lovforslaget ud fra principielle synspunkter uden nærmere gennemgang af enkeltheder.“

Clara Munck: Da jeg var heroppe før, gjorde jeg ministeren opmærksom på, at der skete jo en væsentlig ændring ved gennemførelsen af dette lovforslag i forhold til gældende lov, hvad angår løn under uddannelse. Jeg sagde, at jeg fandt det ganske naturligt, at man fik en sådan løn. Da ministeren åbenbart ikke forstod, hvad jeg mente, vil jeg gerne lige læse et par linjer op.

Der står i den nugældende lov, at kommunen kan med refusionsberettigende virkning under en husmoderafløseres uddannelse yde hende løn. Der står i lovforslaget, at under uddannelsen har personalet ret til godtgørelse. Ikke desto mindre siger ministeren i bemærkningerne til lovforslaget:

„Forslaget svarer til de gældende regler.“

Dette har jeg påtalt; det ville være rart, om ministeren gav oplysning om nyskabelser af den ene eller den anden art.

Når jeg nu alligevel er heroppe, vil jeg nævne, at ministeren, da hun talte om uddannelsen, sagde, at hun meget gerne så en obligatorisk uddannelse, og at hun håbede, at udvalget kunne gennemføre noget sådant, for noget lignende havde man jo set før. Da jeg godt er klar over, at ministeren ønsker en obligatorisk uddannelse, har jeg set efter i det budgetoverslag, vi har fået for tiden frem til år 1970-71, og det fremgår, at familieministeren ikke har bedt om forhøjelse af de midler, hun kan bruge til uddannelse; det er stadig væk kun 1/2 mill. kr. helt frem til 1971. Det troede jeg egentlig var motiveret af det, som ministeren siger i sin fremsættelse:

„Personligt tror jeg, at der vil kunne skabes større fasthed i husmoderafløsningsordningerne, om man gjorde undervisningen af husmoderafløserne obligatorisk. Efter forhandlinger, der er ført til

[Clara Munck.]

forskellig side i ministeriet, synes tiden dog endnu ikke moden . . .“

Det skal man da vist også lægge udvalget på sinde.

Hanne Reintoft: På foranledning af ministerens forespørgsel skal jeg lige bede undskyldt, hvis jeg ikke har udtrykt mig tilstrækkelig klart. Jeg tilsagde støtte til udvalgsarbejdet ikke alene på egne vegne, men på hele gruppens vegne.

Ministeren for familiens anliggender (Camilla Larsen-Ledet): Jeg beklager, at det af det forelagte ikke helt klart fremgår, at jeg mener, at husmoderaffløseren, der ønsker en uddannelse, skal have ret til en løngodtgørelse, medens uddannelsen står på. Jeg tror ikke, at der, fordi man gør uddannelsen obligatorisk, på én gang vil være mange, der ønsker uddannelsen. Jeg tror, at det budgetforslag, der foreligger, udmærket kan klare tilgangen af kvinder, der ønsker denne uddannelse. Jeg har nemlig på fornemmelsen, at der stadig væk er en del, som ønsker hjemmehjælperuddannelsen — som i og for sig er den samme — men som vil bruge den inden for det felt, som hjemmehjælpen er. Jeg tror helt afgjort, at dette budgetforslag nok skal klare det run, der er på uddannelsen, selv om jeg godt ved, at der, hvis kommunerne stiller sig meget positivt og det skal foregå i en vældig fart, kan blive tale om en sprængning af budgettet. Hvis vi skulle komme i den lykkelige situation, skal jeg være villig til at gå til finansministeren og ansøge om flere penge; men jeg tror ikke, den kommer til at foreligge, for man må naturligvis, hvis en uddannelse skal være obligatorisk, strække den over flere år; vi kan ikke på én gang have alle under uddannelse.

(Kort bemærkning).

Clara Munck: Ja, jeg må desværre opgive at forklare ministeren, hvad det er, jeg bebrejder hende. Ministeren fremsætter et lovforslag, der afviger fra den tidligere gældende lov, og hævder så, at der ikke er sket nogen ændring. Jeg opgiver at forklare det yderligere. Til gengæld kan jeg berolige ministeren med, at jeg godt kan læse et

lovforslag, og for mig er det selvfølgelig ganske tydeligt, hvad ministeren vil, når ministeren siger, at personalet har ret til godtgørelse under uddannelsen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Thestrup): Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse imod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om børnetilskud og andre familietydelser. (Støtte til mødre i forbindelse med fødsel).

(Lovforslaget (nr. 46) findes i tillæg A. sp. 1441, fremsættelsen i tidenden sp. 1059).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Astrid Skjoldbo: Jeg føler trang til at takke familieministeren for dette lovforslag, hvis væsentligste indhold er støtte til mødre i forbindelse med fødsel. De ca. 15 mill. kr., som udgiftsstigningen repræsenterer for det offentlige, er nu ikke nogen stor sum, men for den enlige kvinde kan de ca. 800 kr. pr. måned i 4 måneder betyde en vis tryghedsfølelse i situationen omkring barnets fødsel og for barnet forhåbentlig en bedre start i livet.

Det var måske ikke helt det, vi i udvalget vedrørende børnetilskud m. m. tænkte os, da vi rettede en henstilling til ministeren om at undersøge dette spørgsmål i et hurtigtarbejdende udvalg; men jeg synes ikke, det er nogen dårlig løsning, udvalget er nået frem til: ret til 4 måneders barselhvile med en økonomisk støtte på ca. 800 kr. pr. måned med fradrag af andre indtægter. Funktionærer har jo ret til 5 måneders barselhvile på halv løn, uanset om den pågældende er gift eller ej, uanset om hun har behov for denne økonomiske hjælp,